

Kūlas dedzināšana NAV cool

Jana Skrivļa-Čevere

Laiks skrien ātri, šī vārdu spēle – kūla un *cool* –, izrādās, izmantota kūlas dedzināšanas novēršanas kampaņā “Nededzini savu zemi!” 2007. gadā, tomēr, vismaz man, atmiņā iespiodusies labi, tāpat kā anekdote par latvieti, kurš anglim stāsta, ka degošā kūla ir “That’s cool” (*angļu val. “Tas ir forši” – J.S.-.Č.*). Otra asociācija, kas rodas, ir Imanta Ziedoņa “Sarkanā pasaka” – par liesmiņu, guntiņu, ugunsmeitiņu, kas, mežā tikusi, kā sarkans pūķis auga un rija. Pēc tās priedes palika bez mizas, bet zaķubērni gulēja mežā beigti, nodegušām ausīm un ogļainām ķepām.

Sākumā šķita, ko nu vairs rakstīt par to kūlu – cilvēki taču ir gana gudri, informācija pieejama gadu gadiem – gan lasāma, gan dzirdama, gan redzama dažādos medijos, tomēr ne, izrādās, ir ļaudis, kam tā joprojām šķiet aizraujoša nodarbe, par ko liecina, piemēram, tas, ka 30. martā dega pļava pašā Preiļu pievārtē – turpat mājas, augstsprieguma līnija, turpat mežiņš, aiz tā arī ēkas... Viss ir, tikai prāta ne visiem cilvēkiem, kā šķiet, pietiek.

Pirms aizdedzinātu sērkokciņu iemest pērnajā (vai gadu gadiem nepļautajā) zālē, derētu sev atgādināt, ka tas ir ne tikai sodāmi, bet arī bīstami.

Pirmkārt, tā tiek apdraudēta cilvēku dzīvība un īpašumi. Pārliecība, ka spēšu nokontrolēt uguni, ir tikai šķietama – var mainīties vēja virziens vai tas kļūt brāzmaināks, arī šķērslis, piemēram, ceļš vai ūdens grāvī var izrādīties nepietiekami plats. Turklāt jāatceras – jo garāka un biezāka zāle, jo augstākas liesmas.

Otrkārt, tā tiek nodarīts ievērojams kaitējums dabai, jo liesmās sadeg augi, kukaiņi, mazie dzīvnieki un putni, turklāt ne tikai ērces un zeltslotiņas vai latvāņi, kā, iespējams, kādam varētu šķist, bet arī daudzi citi, tai skaitā arī aizsargājamo sugu pārstāvji. Arī mežam nodarītais kaitējums izmaksā dārgi ne tikai naudas, bet arī laika ziņā – nepieciešami gadu desmiti, lai tas atjaunotos. Vēl jo bīstamāk, ja uguns tiek kūdrā, jo tā var gruzdēt nedēļām un pat mēnešiem ilgi, veidojot sadūmojumu, kas pasliktina gaisa kvalitāti un var negatīvi ietekmēt veselību.

Viens no lielākajiem kūdras ugunsgrēkiem, kuru, domājams, daudzi atminas, bija 2018. gada jūlijā Talsu novadā, kura dzēšanai tika lūgta pat starptautiska palīdzība (Lietuvas un Baltkrievijas helikopteri). Tā rezultātā izdega ap 1500 hektāru, ievērojami cieta arī meži dabas liegumā (dabas liegumus, kā zināms, veido dabas teritorijās, kas ietver īpaši aizsargājamo savvaļas augu un dzīvnieku sugu dzīvotnes un īpaši aizsargājamus biotopus), bet aculiecinieki stāstīja, ka pēdējās kūpošās vietas mežā nācies dzēst vēl oktobrī.

Protams, kā jau minēju, Latvijā kūlas dedzināšana ir arī sodāma rīcība. Saskaņā ar «Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likumu» par to fiziskajām personām var tikt piemērots naudas sods no 280 līdz 700 eiro. Savukārt Ministru kabineta «Ugunsdrošības

noteikumos» noteikts, ka ikvienas personas pienākums ir nepieļaut ugunsgrēka izcelšanos vai darbības, kas var novest pie ugunsgrēka. Kūlas dedzināšana nav labs veids, kā sakopt neapsaimniekotās un nesakoptās teritorijas. Par teritorijas nesakopšanu, kas veicina kūlas veidošanos, fiziskajām personām draud sods no 30 līdz 280 eiro, bet juridiskajām personām – no 280 līdz 1400 eiro. Turklāt VUGD Lauku atbalsta dienestam sūta informāciju par kūlas degšanas vietām, un attiecīgo zemju īpašniekiem var tikt samazināts Eiropas Savienības platību maksājums.

Domājams, labākais veids, kā izvairīties no ugunsgrēkiem, būtu nepieļaut kūlas veidošanos, kas paveicams šķietami vienkārši – regulāri pļaujot zāli un novācot degtspējīgos atkritumus. Te, visticamāk, lieti noderētu arī aktīvāka pašvaldību iesaistīšanās – gan sakopjot tām piederošās teritorijas, gan saistošajos noteikumos nosakot pienākumu un nosacījumus teritorijas sakopšanai, kā arī kontrolējot šo nosacījumu izpildi.

Vai iespējams sabiedrību izglītot vēl vairāk? Domāju, diez vai. Katram pašam ir jāmaina savs domāšanas veids un jāizaug līdz tam apziņas līmenim, kad ir pašsaprotami atkritumus izmest tiem paredzētā vietā, savākt aiz sava suņa un arī nededzināt sausu zāli, jo šī pasaule, daba mums apkārt ir visu mūsu un mēs esam daļa no tās, un tikai mēs paši nosakām to, kādu to atstājam nākamajām paaudzēm, un arī to, kādu piemēru šīm paaudzēm rādām ar savu rīcību.

Kūlas ugunsgrēku skaitu noteikti ietekmē arī laikapstākļi. Šī gada vēsais, bet sausais pavasaris varētu likt bažīties, ka zāle nepagūs izaugt pietiekami ātri. Tomēr gribas ticēt, ka cilvēki top civilizētāki un apzinās, ka tie ir tikai mīti, ka, dedzinot kūlu, sadeg ērces (kāda, protams, sadeg, bet lielākā daļa vēl nav lāga modušās) vai ka pēc kūlas dedzināšanas zeme paliek vērtīgāka un auglīgāka (izdzīvo augi ar spēcīgāko sakņu sistēmu, tā mazinot sugu daudzveidību, bet «mēslošana» ar pelniem dabiskajai pļavai nav nepieciešama).

Kūlas dedzināšana nav senlatviešu tradīcija. Senlatviešu tradīcija ir «ne sunīti kājām spert, ne guntiņas pagālīti» – dzīvot saskaņā ar dabu, nedarot tai pāri, bet gan cienot un mīlot to.

Foto: Marija Leone

Foto: Marija Leone

30. martā kūlas ugunsgrēks plosījās pašā Preiļu pievārtē

Foto: http://mra.lv

Ugunsgrēkā var iet bojā ne tikai ērces, bet arī daudzi citi kukaiņi, putni un dzīvnieki

Sazinājos ar Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Prevencijas un sabiedrības informēšanas nodaļas vecāko inspektori Latgales reģionā Iritu Slavinsku, lai uzzinātu vairāk par to, kāda šogad ir situācija saistībā ar kūlas ugunsgrēkiem, kā arī to, kā labāk rīkoties, pamanot ugunsgrēku. Lūdzu arī atgādināt, kāpēc kūla nebūtu dedzināma un viņas viedokli par to, kāpēc cilvēki vēl aizvien tomēr mēdz to darīt.

Kāda šopavasār līdz šim bijusi situācija ar kūlas ugunsgrēkiem. Kāda ir kūlas dedzināšanas dinamika – vai epizožu skaits samazinās, vai būtisku izmaiņu nav?

– Šogad Latvijā jau ir reģistrēti vairāk nekā 660 kūlas ugunsgrēki. Latgalē dzēsti jau vairāk nekā 180 kūlas ugunsgrēki.

Plašākie kūlas ugunsgrēki reģistrēti Rēzeknes novada Gaigalavas pagastā, kur dega kūla un niedres 50 hektāru platībā, Augšdaugavas novada Kalkūnes pagastā, kur kūla dega 25 hektāru platībā, Augšdaugavas novada Dubnas pagastā, kur sausā zāle dega 25 hektāru platībā, kā arī Rēzeknes novada Vērēmu pagastā, kur kūla dega 20 hektāru platībā.

7. aprīlī Augšdaugavas novada Kalkūnes pagastā dega kūla 12 hektāru platībā, un dzēšanas darbu laikā cieta ugunsdzēsējs glābējs.

Runājot par kūlas ugunsgrēku dinamiku, nav tādas viennozīmīgas atbildes, jo katru gadu viss var krasi atšķirties. Piemēram, 2020. gadā tika dzēsti 1379 kūlas ugunsgrēki, 2021. gadā – 1161 kūlas ugunsgrēks, 2022. gadā – 1454 kūlas ugunsgrēki, savukārt 2023. gadā tika dzēsti 752 kūlas ugunsgrēki un 2024. gadā – 440 kūlas ugunsgrēki.

Var spriest par to, ka arī laikapstākļi gana lielā mērā ietekmē kūlas ugunsgrēku daudzumu. Ja pavasaris ir bagāts ar nokrišņiem, visdrīzāk kūlas ugunsgrēku skaits varētu būt mazāks, bet, ja pavasaris ir sauss, saulains, tas var provocēt kūlas ugunsgrēku pieaugumu.

Kāds, jūsuprāt, varētu būt risinājums, lai cilvēki kūlu nededzinātu?

– Par šo jautājumu ir grūti spriest. Dienests nemitīgi runā par to, cik bīstami un nepareizi ir dedzināt kūlu, informē par to, kāds kaitējums tiek nodarīts dabai, dzīvniekiem, cilvēku īpašumam un pašiem cilvēkiem.

Negadījumi, kad no degošās sausās zāles aizdegas saimniecības ēkas, mājas vai kādas citas ēkas, nav nekāds retums, tā gādās. Tāpat arī kūlas ugunsgrēkos cieš un ir pat bijuši gadījumi, kad ir gājuši bojā, cilvēki (piemēram 2020. gadā Ludzas novadā). Diemžēl cilvēki katru gadu turpina dedzināt sauso zāli tā vietā, lai sakoptu savas teritorijas citā veidā.

Jāatgādina, ka par kūlas dedzināšanu ir paredzēti sodi, bet arī tas neaptur cilvēkus.

Kā būtu jārīkojas, redzot ugunsgrēku?

– Situācijās, kad iedzīvotāji pamana kūlas ugunsgrēku, nekavējoties ir jāzvana uz vienoto ārkārtas palīdzības izsaukumu numuru 112 un jānosauc precīza adrese vai pēc iespējas precīzāk jāapraksta vieta, kur izcēlies ugunsgrēks, jānosauc savs vārds, uzvārds un telefona numurs, kā arī jāatbild uz citiem dispečera jautājumiem.

Svarīgi ir pēc iespējas ātrāk paziņot ugunsdzēsējiem glābējiem par izcēlušos ugunsgrēku, lai viņi varētu laikus ierasties notikuma vietā, pirms liesmas ir izplatījušās lielā platībā un var apdraudēt tuvumā esošās ēkas.

Ja iedzīvotājs pats vēlas uzsākt kūlas dzēšanu pirms ugunsdzēsēju glābēju ierašanās, tad sākotnēji ir ieteicams objektīvi izvērtēt esošo situāciju un pārliecināties, vai dzēšanas darbi neapdraudēs viņa paša veselību un dzīvību.

Degošu pērno zāli var mēģināt apdzēst ar ūdeni, smiltīm vai arī izmantojot koku zarus, piemēram, egļu zarus. Nav ieteicams liesmas mēģināt apdzēst, sitot un spārdot ar kājām, jo apavu zole var neizturēt uguns radīto karstumu, kā arī no karstuma var aizdegties drēbes.

Saprotot, ka kūlas ugunsgrēka dzēšana nav droša, iedzīvotājam, lai neapdraudētu savu veselību un dzīvību, ir jāpārtrauc liesmu dzēšana un jāgaida ugunsdzēsēji drošā vietā.

Lūdzu, atgādiniet vēlreiz, kāpēc nedrīkst dedzināt kūlu.

– Kūlas dedzināšana nodara būtisku kaitējumu dabai, iznīcina vērtīgus augus, kukaiņus un sīkdzīvniekus, putnu ligzdas. Uguns izplatīšanās lielās platībās un vēlū pavasarī vai pat vasarā, kad ir pamodušies gandrīz visi dzīvnieki, putni ir izveidojuši ligzdas, sadētas olas, ir liels ļaunums, jo visi šie dzīvnieki un putni iet bojā.

VUGD aicina iedzīvotājus sakopt teritorijas bez kūlas dedzināšanas un gadījumos, ja tomēr ir izcēlies kūlas ugunsgrēks, – nekavējoties zvanīt VUGD uz tālruni 112. ▣

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Kūlas dedzināšana NAV cool» saturu atbild SIA «Vietējā».

MAF
Mediju atbalsta fonds